

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; népiskolai haladásra segítő mozgalmak a komáromi reform. egyházmegyében; adatok a Krassómegyei közgyűlésről; hontmegyei közgyűlési határozatok; Szatmármegye közgyűlési határozatai; biharmegyei tisztújítás eredménye; szabolcsmegyei közgyűlési végzések; nyilvános köszönet; ráczkevei és r. ujlaki hírek; 's a. t.) Spanyolország (vallási villongás a pápai beszéd miatt; nyilatkozat a madridi tartom. küldöttség fölrására; 's a. t.) Anglia (vélemény Lajos Fülöp leveleiről; 's a. t.) Franciaország (Zajgás a követkamrában; rosszul bánás a politikai foglyokkal; Lajos Fülöp névnap nyilatkozatai; 's a. t.) Külföldi elegyhir. Dunavizálás. —

Magyarország és Erdély.

Ő es. 's ap. kir. felsége Palásthy Viktor tb. és Hertelendy Károly nyug. huszárkapitányt es. k. kamarásvá mélt. legkegy. kinevezni.

A' n. m. kir. udv. Kamra a' vissótkam. seborvos-hivatalra Zankó József orvostanárt alkalmazá; a' lubochnai kir. kam. árnok-hivatalnál megürlt első irnokságra Thuránszky Dienes hradeki árnok-hivatali másod irnokot, helyébe pedig Loziczky Mihály kebelbeli fogalmazó gyakornokot mozditá elő. Frass János hidegkuti kir. utlevél-vizsgáló és Malloscheg Guido buccarii só- és 30ezad-ellenőr meghaláloztak.

Veszprém: Kun József tőröt 's időközi alispánt nevezte ki Veszprém megyei főispán ő exc. 2dik alispánnak Kopácsy József helyett, ki f. hó 3kán az esküt le is tette a' Rdek előtt.

(Népiskolai haladásra segítő mozgalmak a komáromi ref. egyházmegyében.) Meltányani már a' gyermekben a' leendő embert és honpolgárt; nem bízni a' vaksorsra azt, miként fejlődik ki a' vadon termelt 's nőt ember és polgár, hanem belejókora hasznos ismereteket, élnitűdást és életérdekes ügyességet oltani; figyelembe venni azt, hogy a' növendék nemcsak bizonyos vallásfelekezetet hanem a' polgári társaság tagja is leendő egykor, ezek olly eszmék és elvek, miket az ő és közpör nem tudott, sőt nem is sejtett. Embernek és polgárnak lenni nem egy; iskolai és életirányú tudománnyal bírni egészen más; az egyházi és helyhatósági felügyelés az iskolákra föltötte különemű dolgok. — Nekünk magyaroknak ha valaha, most van legnagyobb szükségünk arra, hogy éber figyelmet fordítsunk népnevelésünkre és nemzeti iskoláinkra; mert elég sajnósan érezheti mindenki, milly erős gátot vete nemzeti fejlődésünk elébe az, hogy régibb polgári és fenytő törvényink a' honpolgárok minden osztályiban nem mindenkor és nem egyenlőkép méltánylák az emberiséget. Fájlatva tudjuk, milly dermesztő szegénységet, koldusi vagyontalanságot árasztott föld- és kézművesink tisztos osztályára azon elv nem tudása 's nem alkalmazása, mire már sárospataki híres oktató Comenius *) még a' XVII. század közepén figyelmesekké tön bennünket, hogy mivel az iskola czélja nem egyéb mint előkészítés az életre, a' népiskolások legnagyobb része pedig ha fölserdül, nem a' diák nyelvből, hanem föld- és kézműességéből élend, ugyanazért figyelembe kell venni a' népiskolák elrendezésében a' tanuló leendő életfoglalkozásait is, még pedig előleg. Magyarosítási iparunk is kedvetlenül szemléli jelenkorunkban azt, milly káros volt eddigi törvényhozásunknak és meggyünk hatóságainak elhanyagolási azon ellenőrséget, mellyet minden álladalom és helyhatóság gyakorlani köteles a' nyilvános népiskolákon, mint nemcsak egyházi, hanem polgári 's nemzeti érdeket is elősegelő, vagy gátoló intézeteken. — Az 1821. diki 8. tcz. által kinevezett n. m. országos küldöttség már nyilván kimondá a' nemzeti nevelés eszméjét, melly szinte imez: hogy „az ország minden rendű, vallású és ajkú lakosa ugyanazon erkölcsi és physical neveltetést és mindegyik külön az országalkathoz, és saját polgári helyzetéhez alkalmazott, 's e' mellett jövendő életmódjához illő, elegendő tudományos miveltiséget nyerjen. **) Amde ezen nagy eszmét, mellynek valóstítása egyedül biztosíthatja honunk virágzását és boldog jövendőt, sem az 1831. ki, sem a' közelebbi országgyűlés nem bírta létesíteni halomra torlott foglalatossági miatt; holott tudjuk, hogy a' kis Poroszthon milly sokat áldozik a' népevelésre; tudjuk azt is, hogy az oroszok czárja oroszítani akarván soknyelvű jobbagyit, még 1836ban megparancsolta, hogy öt év mulva, minden iskoláiban orosz nyelven tanítsassék az ifjuság. — Erze azt minden hőkeblű magyar, milly káros honunkra nézve az élet és polgári érdekekkel tökéletes összhangban nem levő, iskolai fonák rendszerünk; milly lázító látvány az, hogy olly sok kegyes alapítványban gazdag honunk olly csikorgó szegénységben s nyomott helyzetben sanylódni engedti e' XIX. században is a' népiskolák tanítóit, mintha nem tudná ezen öröklött elvet: ha ki a' czélt akarja, kell annak akarni a' czélra vezető eszközöket is. — Bár nagy készültek tétetnek évenként az említett eszmék 's elvek életbeléptetésére, bár ő fels. minden dícséretet föllulhaladó serénységgel munkába vette a' kathol. iskolák annyira ohajtott magyarosítását 's újra rendezését; bár a' népnevelés 's tanítás, hir- és folyóiratunk lapjait sürin tölti: még is csodadolog! csigamenésű nemzeti nevelésünk; népiskoláink kevés kivétellel a' régi agyszokás szerint vezéreltetnek, főleg azért, hogy serkentő jutalmazással, versenyre gyulasztó tettel és itt épen nem nélkülözhető áldozatokkal föllépni kevés honfinak jut eszébe. Pedig az olly áldozatokat nyomban követő siker tanúsítja legbiztosabban, milly művelt földre esik majd mindenkor az olly jótékony mag, melly őt, tiz, sőt százannyi gyümölcsöt is teremni képes. — A' tavalyi Jelenkor 43. számában jelentetett, mikint Komárom megye tiszb. főjegyzője, és a' komáromi ref. egyházmegye világi tanácsnoka, szomorú és somodori ifj. Pázmándy Dienes uregy, évenként huszonnégy aranyot kamatozó tőkét alapita, olly intézkedéssel, hogy évenként az egyházmegyében legjelesb növendékeket képező, nős két iskolatanító közül a' jelesbnek (tizennégy, a' másíknak tíz darab arany adassék jutalmul. Ezen jutalmak folyó évi ápril. 28kán hetényi iskolatanító Császár Istvánnak, második n. ócsai tanítónak, Kocsis Ferencznek. Minő erkölcsi eredményt vont maga után e' kegyes alapítvány már is, mondja el azon iromány, mellyet alulirt, mint a' díjazásra kijelölt tanítók iskolai szorgalmának és érdemeinek egyik az alapító ur által fölhatalmazott elítélője benyújtott az egyházmegyei közülésre; melly ekként hangzik: „Nagyítzteleltű egyházmegyei Consistorium! Kiküldetvelevén, segéd társommal, komáromi lelkész nt. Szondi László ural az egyházmegyénkben legjobbaknak ítelt három, u. m. a' hetényi, n. ócsai és nagymegyeri r. iskolák, mint szinte az ezekben tanító jeles és a' jutalom-elnyerésre legjobban mineműsítettnek vélt iskolaigazgatók, u. m. Császár István, Kocsis Ferencz és Váli János uu. tanítói szorgalmának és ügyességének szoros megvizsgálására: ezen utamban már is nagy lelki győnyört nyujta nekem az ipar és szellemi mozgalom látása, melly említett iskolák jeles tüzi tanítói-

nak keblét feszítő 's nemes versenyre buzdítá, 's már csak ez egy erkölcsi haszon is, mellynek gyümölese ama' három iskolabeli tanulókon nyilván látható, megérdemli, hogy ne keblü consistorialis tanácsnok társunk tek. ifj. Pázmándy Dienes ur neve nálunk örök áldásban maradjon, nagy lelekkel tett alapítványáért pedig említett drága urnak itt nyilvános köszönet mondassék. A' jó alap meg van vetve egyházmegyénkben a' tanítók buzdítására, és népiskoláinkban fáradozó munkatársink előtt olly pálya nyílt, melly némileg könnyítheti előttük a' tanítói hivatal terheit. Amde jól tudjuk azt, hogy minden illynemű intézetet lehet sőt kell tökélyesbítni. Megengedi tehát nekem, úgy vélem a' n. t. Consistorium, ha használva tapasztalatimat, mellyeket említett vizsgálati utamban gyűjtöttem, itt most előterjesztem, alázatos véleményemet e' tárgyban 's némelly általam czélirányosoknak ítelt javaslatokat nyilvánítok. 1) Igaz, hogy a' hetényi nemzetiskola, mellyet Császár István ur igazgat, — kinek íteltük oda az első pályadíjt — olly karban van, hogy rá nézve alig van valami kívánni való; a' mértékfölötti dícséretet mellőzve, példánya ez a' népiskolának, mellyet látni kell, hogy ennek jóságáról 's elsőbbségeiről a' gyermekekről meggyőződjük. Amde nem így van a' dolog leginkább helybeli akadályok miatt a' nemes-ócsai és a' n. megyeri iskolákkal. Ezek tanítói nagy dícséretet érdemlenek: első ugyan azon érdemes modorért, mellyel tanítják a' ker. vallásra gyermekeit, másí azon vas szorgalomért, mellyet fordít a' diák nyelv tanítására: de kénytelen vagyok kimondani, hogy ezekben még sok tennivaló van. Ha már ezen három iskola legjobbnak van kijelölve egyházmegyénkben, — mit n. t. esperes Vég Mihály ur szavára örömet elhiszek, — úgy nekem kebelbeli népiskoláinkra nézve megvalom sok ohajtani-valóm van. Nem felelek meg ezek azon eszmének, mellyet fötiszt. egyházkerületi fő Consistoriumunk Pápa 1813ban tartott közgyűlésében föltett a' falusi tanítóknak a' nemzeti iskolák helyes elintézésére nézve. Ezen népiskolai eszme megkivánja a' ref. gyermekekben: 1) a' föld öt részei, az ausztriai birodalom, különösen Magyarország 's Erdélynek, és a' szent földnek helyes ismeretét. 2) A' földabroszokkai helyes élés tudását. 3) Az egészség fentartása rövid szabályainak ismeretét. 4) A' szentírás olvasását, 's ennek helyei kikeresésébenei gyakorlatot. 5) Magyarhon polgári rövid történetírását. 6) A' természettanból a' testek közönséges tulajdonságainak ismeretét, a' természetrajzból pedig a' legszükségeseb előisméreteket. 7) Végre a' magyar nyelvtan elemeit: 's még ezek fölött mindazon vallástani, realltudománybeli és szépműitani ismeretét 's ügyességeket, mikre iskolatanítóink különben is szokták tanítani gyermekeiket 's mellyek előszámálása itt fölösleges. Jó lenne tehát, csekély véleményem szerint kebelbeli iskolatanítóinknak tudtára adni, hogy ezután csupán olly tanítókat tekinthet Consistoriumunk pályadíj-elnyerésre kijelölhetőnek, kik tanítványaikat említett tudományokra nagy szorgalommal és hivatalbeli hűséggel megtanítják: ezt pedig ez okon, hogy ha a' hetényi iskolatanító ezeket igen kevés hiánnyal megtehető, miért nem tehetik meg ők, kik lehet kedvezőbb helyzetben vannak, mint már többször említett Császár ur. 2) Figyelme-sekké kell tenni népiskoláink tanítóit azon nemzetiségi főrdékre is, melly honunkban mostani időkben minden honbarát szívet foglalkoztatja 's melly abban áll, hogy iskolásink tanulják meg nyelvtanilag nemzeti nyelvünket a' latin fölött, — mellynek már ez előtt kissé háttérbe kell vonulnia, — ismérkedjenek meg honunk földével, lakosival, történetirásával, alaptörvényivel, tanulják ezt becsülni, szeretni és honi kötelességeiket kész szívvel teljesíteni. Mivel pedig a' tökélyes népiskolák eszméje a' nemzeti iparnak már a' kisded lelkekbeni fölébresztését is egyik főirányul tűzi ki magának, 's örömmel láttuk Hetényben, hogy az érsekújvári primatialis uradalmi tisztég eszközlése által említett faluban levő r. iskola olly 400 négyszögölnyi terjedelmű kertecskét nyert, mellyben ezentul a' jobbagyok gyermekei a' gyümölcs- és más fákkal bánásban, és a' selyembogár-tenyésztésben gyakorlati ismeret szerzendnek dícsért tanítóok vezérelte alatt, ez okra nézve n. t. Consistoriumunk buzdítsa lelkesen a' kebelbeli népiskolák tanítóit arra, hogy hol mód van benne, oktassák gyakorlatilag tanítványikat némelly szükséges iparágak üzésére, annál inkább, hogy némelly helyeken, — jelesen Csúzon, az itteni, legnagyobb részint r. cath. közbirtokos urak kegyességéből, — szép mennyiségű föld adatot a' közlegelőből az iskolatanítóok és iskolák használatára: melly érdemben előtűntetendő szorgalmát iskolatanítóinknak, a' díjazásra kijelölésben is méltó tekintetbe kívánnám vétetni. Végre, 3) ohajtanám, hogy nemcsak hárman, hanem többen is jelöltessenek ki a' két rendbeli jutalomra, mind azért, hogy a' bíráló választmány több jó és ros oldalait jelesse népiskoláinknak; mind azért, hogy a' kijelölés által több tanítónak nyíljk út és mező becsület- 's érdem-szerzésre. Ekel, ápril 25kén 1841. A' nt. egyházmegyei Consistoriumnak alázatos szolgálja Hetényi János, s. k. A' többször említett esperesi kormányzó megleg részvétellel fogadta ez indítványt 's nemcsak helyben hagyá minden pontjait 's annak a' jegyzőkönyvekbe szórol szóra beiktatását 's az iskolatanítóok általi megtartását megrendelé; hanem választmányt nevezte ki, melly elsőben dolgozza ki azon tanítási rendszert és tudományokat, mellyeket szükségkép kell tanítani az ollyan tanítónak, ki az igazi népiskolatanító nevet meg akarja érdemlenni: 2) Dolgozzék ki olly tervet is, mellynek életbe léptetése által a' hivatalviselésre, saját hibáok nélkül alkalmatlanult kebelbeli papok és iskolatanítóok, mint szintén ezek halála után özvegyeik és árváik illoleg megvigasztaltassanak. Ezen kettős irányú választmány elnökségét tisztelt Pázmándy ur örömmel elfogadta; 's közjó szerete által lelkesült beszédében nyilvánítá, hogy olly ügyben tanácsosal is, de kivált áldozatokkal kell föllépni: ezek szerint nemes-lelkűleg oldá meg azon gordiusi csomót, mellyet kebelbeli esperesink nagy része nem bírta megoldani 1822ben: midőn alulirt azokat hasonnemű tervvel „Diaconusi intézet“ czím alatt megkínálá 's mellynek megbírálását dunántuli ft. egyházkerületünk ezek belátására bizta: olly munkáét, mellynek írója hason üdvös irányt tartott szeméi előtt, 's egy, az egész egyházkerület keblében találtató papi és iskolatanítói özvegyeket 's árvákat ápoló intézetet ohajtott létesülni. Melly dolgozat a' budai pensionale institutum elvei szerint volt kidolgozva; terve tehát létesíthető volt akkor is, most is; csak azt ne kívánjuk a' tervezőtől, hogy ő pótolja ki azt is, mit az aláírás íveknek és a' kegyes intézetbe lépni akaróknak kell mellőzhetlenül kipótolniok. Hetényi János.

N. Károly maj. 12kén: Közgyűlésünk folyamából többek közlendésökig kiemelendő két tárgy, mellyek egymással rokon kapocsban állnak. Ezen ölekezett eszmék Kölesy Ferencz, 's az erdélyi unio. Hirlapokban közöltetett egyik

*) Illy czímű munkájában: De pellenda e scholis ignavia. Norinbergae. — 1650. táján — typis Endteri. Érdekes töredékeket közöl ezen igen ritka munkából a' nagyeml. Tesedik Sámuel azon szónoklat kiadásának végén, mellyel említett Comenius elkezde oktatói pályáját. S. Patakon 1650. nov. 24.
**) Opinio excelsae regniolaris Deputationis, in sequelam art. 8: 1821. exmissae in re literaria. Pestini 1830.

tisztviselőknél intézkedésében hibásan iktatott unitaria vallás iránti kitétele — a' hibát palástolni nem akarván, Szathmármegye az iránt ezennel roszszalását az egész haza előtt kijelenti, miképen f.i. Szathmármegye, mint az erdélyi unió indítványozója, tisztviselője azon fonák elvét magáénak nem ismeri 's hasonló polgári jogokkal felruházottnak tartja az unitariust 's azt keblében mindenkor szívesen fogadja. Továbbá elhatározzák a' Rdek ő felségét alázatosan megkérni: miképen az 1836ki e' tárgyú törvény mindeddig csak holt betű levén nem árasztá a' nemzetre a' teljesülés magas örömeit 's a' törvényben kimondott kívánat még évekig csak pusztá kívánat marad. A' tetteges viszakapcsolás iránt megnyugasztalt ugyan némileg, hogy a' tudvalevő megyék a' mult országgyűlésre kir. levél által meghívtak 's ekkép az anyahon kiegészítő részének már tetteges viszakapcsolás előtt megismertettek; de a' további szomorú helyzet, melyben a' kérdéses megyék a' két testvér haza közti ingatagság és bizonytalan sınıylődésben állnak 's azon erőteltet fírasztó feszes állapot miatt, melyben valóságban nem is tudhatják: Magyarországhoz tartoznak é vagy Erdélyhez 's az élet minden oldalain a' polgárok minden ügyeit sujtó roszszak tekintetéből, melyek egy illy biztosságnélküli állásnak kikerülhetlen eredvényei, kériük ő fels. ar. is, hogy ezentul olly intézkedés ne történjék, melly a' nevezett megyéket világos törvény ellenére Erdélyhez tartozóknak jelölné, ugyane' tárgybani rokon kérelem-tételre a' megyékhez, sőt a' partiumbeliekhez is körlevél küldetett. Midőn az erdélyi unió iránt így intézkedének Szathmár Rdei, jelentetett, miképen az erdélyi unió egy elhunyt bajnokának, feledhetetlen Kölcsénynek, mellképe már Einsle-től lefestve készen áll Pesten. Keblünk sugalmát tagadnók meg, ha azon érdemes férfinak, az elhunyt egyik hőbkeblő barátjának, ki a' művészsztal a' festési díj iránti egyezkedés, a' képnek ecset alá rendezése 's egyéb kívánatok elintézése által egyfelől a' dicsőültet tisztelő buzgalomnak, más felől megyénk iránti szívességének kitünő tanujeleit adta, tettét meg nem hálálnánk, ezokbul e' férfinak (Bártfay Lászlónak) mint megyénk tbirájának a' szives köszönetet megyénk részéről fíradozásiért tudtul adni Pestmegye megkérte.

N.Kálló tavaszutó 10kén: Évnyegyedes közgyűlésink f. tavaszutó 3kán vevén kezdeteket, elnök első alispán indítványára, miután a' három éves megyei hivatalos pálya f. hó enyészttével végre jut, megyénk köztiszt. főispánja a' tisztújítási határidő-kitűzést 's azt megelőzőleg a' tisztujításokkor történhető féktelenségek korlátozására czélszerűen illeszthető szabályok létesítése végett főispán ur ő exc. vezérlete alatt tartandó közgyűlés összehívása iránt megkérte-ni rendeltetett. Megyénk mult tavaszutó évnyegyedes közgyűlésekor a' vegyes házasságokat tárgyozó főpapi körlevelek folytán kelt 's nagyobb nyilvánosság végett kinyomatni rendelt vármegyei határozatot 's felírást a' debreczeni könyvnyomó intézet felsőbb rendeletekre hivatkozva, könyvvizsgálói engedelem nélkül, kinyomatni vonakodván, a' törvényhatóságok által kinyomatni rendelt minden határozat 's körlevelek vizsgálat nélküli kinyomatásának H.tanács utjánai eszközlése indítványoztatott; azonban a' megyei Rdek a' könyvvizsgálat 's vizsgálói hivatal törvényességét, minthogy annak törvényellenisége ellen óvasukat mindenkor megis tették, el nem ismerve, arról határozatjokbani említést mellőzve, a' H.tanács a' törvényhatósági határozatok 's rendeletek szabad kinyomatását gátló minden akadálynak elhárítása iránt kerestetett meg jövődöre, jelenleg különös leírásokkal a' minapi határozat közhírré tétele már eszközöltetvén. Pestmegyének a' törvényhatósági érdekesb körlevelek két példánybani elkészítése 's egyiknek postán másikkal magány-alkalommali szétküldetése iránt határozatiról tudósítás folytán, az illynemű levelek tova szállíttatása iránt megyénk Rdei intézkedtek. Szembeötlő vala gyűlésünk folyamán, hogy 10 rendű, részint egész családok, részint egyesek a' reformata vallásra térhetők eszközlése tárgyában, megyénk különböző vidékeiről tett folyamodások jöttek közgyűlés tárgyaltatásra, mellyek következtiben, a' fenálló megyei határozat értelmében munkálkodandó küldöttségek neveztettek. K. Megyénken nagyszámu ujonczsapatok kelvén által, errenézve igen szembeötlő volt, miként a' katonai kormányzóságról az átkelési terv szükséges intézkedés végett német szerkezetű táblázatban közöltetett a' n. m. H.tanácsal, 's onnan ugyanazon alakban küldetett le. A' törvény világos rendelkezésével, melly a' katonai kormány-nak is magyarországi törvényhatóságokkal magyar nyelven levelezést parancsol, találák ezt összeütközőnek Szabolcs Rdei 's felírást határozának a' n. m. H.tanácsához, hogy illy törvényellenes levelezést sem elfogadni sem leküldeni ne méltóztassék. Szathmármegyének több korszerű, a' közjót 's nemzeti nagyság emelésre irányzott tárgynak egy hongyűlési utatást dolgozó küldöttségre leendő biztatása iránti felszólító lev. ele olvastván: előhaladásra czélzó de mindenesetre új 's alkotványunk lényegébe vágó 12 pont 's eszme olly kijelentéssel utasított a' már kinevezve levő utasítást dolgozó küldöttséghez, hogy mielőtt azokhoz határozólag szólnánk, olvassunk, gondolkozzunk 's vitatkozzunk felettök, 's illy életerők által igyekezzünk a' honnak tápéleménythozandó gyümölcsöt megérlelni. Megyénk gyűlései mostigen néptelenek, ott, hol három év előtt a' pártérdek fuladásig tömök a' teremtet, az ügy szeretete ez időszakban 30—40 egyedet alig von össze, 's ezt is csak eleinte, mert a' gyűlés utónapjain a' 12 szolgabíró közül alig egyet kelt, 's a' kétánni számu rendes és tiszt. esküttek közül alig tal. álland hármát négyet a' teremben, mint-ha a' haza előtt szabadság-szeretetéről isméretes szabolcs nemesség, ezen szabadságnak, melly a' megyei hatóság; markában van, tetteges gyakorlásá-ban részt venni nem ohajtana. G.

Várad-olaszi majus 15kén: F. hó 10ketül 15keig a' posta indulásaig megválasztott biharmegyei tisztviselői névsora köv.; első alispán: Beöthy Ödön; másod alispán: Bernáth József; főjegyző: Toperczer Ödön; első aljegyző: Miskolczy Lajos; másod: Körnlósy Imre; 3dik aljegyző: Taar Kár.; házi főpénztárnok: Hrabovszky Albert; hadi: Verner László; számvető: Budaházy Ferencz; főügyvéd: Dobozy Mihály; első alügyvéd: Fráter Pál; másod: Nagy Sámuel. Várad járásbeli fősz.bíró: Thurzó János; első alsz.bíró: Csanády Sándor és Jakabfy Joachim; másod alsz.bíró: Beliczay Fe-

rencz. Középponti sz.bíró: Hankovics György; esküttek: Servánszky Sándor, Gedeon Ferencz, Szacsuvay Imre, és Miskolczy István; aladószedő: Szilágyi Imre. Sárréti járásbeli fősz.b. Miskolczy Károly; első alszolgabíró: Szilágyi Lajos; másod alsz.bíró: Csapó Lajos; eskütt: Szentgyörgyi Elek; aladószedő: Budaházy Zsigmond. Érmelléki járásbeli fősz.b.: Okolicsányi Károly; első alszolgabíró: Kazinezy Victor és Fényes József; másod alsz.bíró: Baranyi Menyhért, eskütt: Végh György; aladószedő: Fényes Dienes. Szabolcs járásbeli fősz.bíró: Ambrus János; első alszolgabíró: Thurzó Ignác és Sughó József; másod alszolgabíró: Sisáry Lajos; eskütt: Lestyán Kár.; adószedő: Stepán István. Belényesi járásbeli fősz.bíró: Gázsy László; első alsz.bíró: Szerdahelyi Imre; másod alsz.bíró: Ónody Lajos; eskütt: Mág Emánuel; adószedő: Nadányi Ferencz. A' tisztválasztás f. hó 10ketül fogva folyvást tart 's a' fizetések tbirák 's 9 eskütt még ma (15kén) fognak megválasztatni. —

Hont, tavaszutó 15. Közgyűlésünk közölt határozatán kívül nevezetes-bek még ezek: 1) F. M. tb. indítványára az 1830ki katona-ujonczok hazabocsátatása végett, az ország hitele megtartása tekintetéből is egyes akarat-tal fölírás határozatott fels. urunkhoz. 2) Szathmár megyének országgyűlési tárgyakat indítványozó levele, mellynek létrehozatalát egy nagy jövődő reménye függ, a' követulási választmányhoz igazított. 3) Tudomásul vétetett Nyitrának b. Mednyánszky censurái-czime végett óvára szólító levele: mert Hont már ezt megtevé. 4) Fejérmegyének a' gyorsírási tárgyban tett üdves indítványára: F. M. által megkezdett azonnali fizetés folytában 100 pgó for. tul jött be, melly öszvegnek az épen jelen volt debreczeni lelkész-prépost ur tized részét adá. Egyébiránt a' felszólítás pénzgyűjtés végett az illető jbeli tisztviselőknél is kiadott. 5) Zay Károly grófnak a' hazai nyelv 's nemzetiség mellett rendületlen buzgalmaért, F. M. indítványára egyes akarat-tal köszönet szavaztatott; mintszint 6) Coburg hgnek is azon készséggel, mellyel az a' honti gazdasági fiók-egyesületbeli 20 részvénynek évenkinti vételét rendelé. 7) J. Zs. javaslatára a' megyei ev. esperességnek megírati rendeltetett: miként utasítaná oda illető lelkészeit, hogy a' törvény és nemzet kívánatát teljesítve, a' honi nyelv tanulása-'s alkalmazásához fogjanak. 8) P. L. fj. azon nemessziv ajánlatát, mellyel fogva a' Halácsyfele tömegből járuló 's évenkint 200 pftot tevő gondnoki díját a' megye kórházára ajánlá: illő köszönettel fogadtatott. 9) A' hazánkban 's így megyénkben is rosz lá-bon álló egészségi rendszabályok tekintetéből: egészségi-biztosság nevezetett. 10) Méltó tetszéssel fogadtatott elnök-alispánunknak a' közmunkákra nézve tett azon előterjesztése: miszerint a' mult évben 16 ezer pengő for. adatván ki, e' nagy öszveggel igen kevés látszat történt, holott 3584 házhelyeink czélirányosb alkalmazása által sok tétetett volna. A' tárgy elméletileg kidolgozása egy választmányra bízott. 11) Szinte választmány nevezetett megyénk 150 pusztá házhelyeitől történendő, továbbá az azoktól járó minden adózási tehertul ezentul eszközöndő fizetések sikeresítésére; 12) A' m. k. H.-tanácsnak katonai mérnökök iránti rendelkezésére megírati határozatott: miszerint ezek utasítatnának oda, hogy ne csak az országot mérjék föl, hanem adják is ki a' földabroszokat használatul. 13) Két, még a' kivetett töredék-számbul reánk eső katona-ujoncznak fogadás utjánai kiállítása a' házi pénztár-ból rendeltetett el. 14) P. L. e. indítványára elfogadtatott a' nemesek dolgaiban, például perbeliekben 'st.b. az adózók által ingyen czipelt „currensek“ eltörlesztésének elve 's gyakorlatilag kidolgozása e' tárgynak egy biztosságra hagyott. 15) Ugyanannak indítványa folytában a' középponti ipoly-sági magtár, mint ezer visszaélés fok-helye: megszüntetett. 16) A' marha-hús-font ára 13, Selmecezen 14, v.kra, jövő törvényszékünk nyárelő 7kére, aratási közgyűlésünk pedig 17kére határozatott. P. L.

Lugos tavaszutó 6kán: Lehetnek, 's vannak is édes hazánkban lelkesek, kik miután Temes megyének a' f. évi Jelenkor 150 számában közölt felszólalását olvasták, feszült figyelemmel várják: mit fognak a' felszólított bánási megyék, mit Bácsmege a' panszlavismusra nézve végezni, el fogja é túrni ellenmondás nélkül a' horvátországi gyanúsításokat, vagy pedig erőteljesen nyilatkozni, mikép Temesmege tevé; ez okbul közöljük Krassómege-nek f. évi tavaszutó 2ikai közgyűlésében 1831 sz. a. kelt végzését: „Az anyaország nemzetisége elleni törekvéseknél, főkép azokra nézve, kiket véd-szárnyai alá fogadva, vérrel kivivott, századokon át vérel védett alkotványa jótéteményiben részesít, kiket anyai hűséggel ápolgat, kiktől tehát nem gúnyt, hanem fiui hozzá-simulást; nem ellenszegülést, hanem köz boldogságra vezető nemzeti céljai munkás előmozdítását; nem daczoskodást, hanem a' jótét gazdag csiráját méhében hordozó törvény tisztetét méltán, olly igen méltán várhatja, sőt minden joggal még követelheti is édes hazánk; sulyosb, kárhözatosb bünt a' KK. és RR. alig ismervén; és aggodalmat, keserű fájdalmat szülvén kebleikben a' hírlapokból is érteft vétkes irány; ama' merész állítást, hogy a' szlavismus a' bánási megyékben, 's különösen e' megye keblében is pártolókra, rokonszenvre számíthat, rágalomnak nyilvánítják 's ünnepélyesen viszszaütasítják. Továbbá egész rémletességiben ismervén a' KK. és RR. a' ves-zélyt, melly a' szláv elem gátolatlan terjesztéséből áradhatna áldott hazánk-ra, ő es. kir. felségét jobbagyi alázattal megkérni határozták, hogy az egész birodalom 's különösen Magyarország érdekeit veszélyeztető 's kormányzási böles elvekkal meg nem férhető ama' vétkes törekvések megszüntetésére hat-hatós rendeleteket tenni méltóztassék; ugyanezen végzés értelméről szinte ns Temesmege is értesített rendeltetvén. Ugyane' gyűlésben olvastatott fel tisztú jelentése a' magyar nyelv terjesztésére ügyelő megyei választmánynak, melly is több tanítót jelent jutalomra érdemesnek, kik ugyanabban részesültek is; méltán kérdezheti itt a' honbarát, hogy a' kiosztott jutalom honnan és kitől származik? 's valódi örömeinkre szolgál bemutatnati a' nemeskeblű férjfiút, ki a' kor kívánatit felfogva nemzeti nyelvünk terjesztésén buzgó igyekezettel fíradoz; de szükség itt a' multa vetni egy pillanatot: a' megye 1833ki tétlő Sán

tartott
mar az
tart.'s 5
KK. és
tározás
tom az
pallóroz
sággal
hogy a
szózat
buzgósá
járulhas
gyében
határoz
sára 's
rosi tar
beknek
kés le
tehát a
nevelés
egészen
édes ny
pengő
engedje
mányát
pest a'
tartani
gye Ró
nélelőb
F
lenetek
lájiról.
György
Muray
egész
foglalá
tolog
szönet
önteni
lás jol
szos e
a' főig
ség sz
ves i
gyako
hogy
népne
ben,
száz p
iskola
tartoz
osztar
pengő
met A
lával
dalmi
ki rá
ról is
f. évi
a' sz
's en
hogy
csalá
19ké
zát,
elszá
torok
aluln
mind
takna
ját n
sőbb
tűbb
ta ha
orsz
zájó
a' p
hely
téze
vasá
taná

tartott közgyűlésben a hazai nyelvterjesztés tárgyában intézkedvén, csak hamar azután köv. levéllel lepetett meg: Nagymgu 's a' t. F. eszt. beli jan. Sán tart. 's 565 számban foglalt közgy. végzésből valamint teljes örömmel értetem a' t. KK. és Rdek a' nemzeti nyelvnek köznép közt való kiterjesztésére czélzó határozásait; ugy kétségbe sem hozhatom annak ohajtott előmenetelét, 's előre látom azon boldog jövődöt, mellyben a' növendék ifjuság honunk nyelvében pallérozódván, bátran állhat immár a' többi hazafiak sorában, 's háladatos-sággal hirdetni fogja ns megyénk atyai gondoskodását, melly eszköze annak, hogy a' mohácsi veszedelemtől fogva e' vidéken jobbadán elnémult magyar szózat ismét közönségesen hangzik. A' t. KK. és Rkkel e' részben hasonló buzgósággal levén, hogy magam részről is e' sz. czél előmenetelesítésére járulhassak, esztendőnként mindaddig, míg a' főispáni kormányt e' ns megyében viselni szerencsém leszen, száz pengő for. ajánlok olly világos meghatározással: hogy azok a' t. KK. és RR. által a' nemzeti nyelv pallérozására 's terjesztésére megbizandó deputatio által részenként azon falusi és városi tanítóknak adassanak jutalmul, kik a' nemzeti nyelv tanításában legügyes-beknek és szorgalmasbakkal találtnak. Ki 's a' t. Pozsony május 4én 1833. kész lekötölezett szolgálók Gyürky Pál s. k. Gyürky Pál főispán ur ö exc. tehát azon hőkeblü hazafi, ki adozóink jóléte eszközzését, 's megyénk fénye nevelését tüzvén ki czélul, a' sors mostohasága által megyénk keblében majd egészen elfojtott, de már a' legszebb jövődöt reményivel éledni kezdő hazai édes nyelvünk, 's így nemzetiségünk terjesztésére 1833. óta évenként 100. pengő ftot áldozik a' haza oltárára; kísérje őt minden hazafi buzgó áldása 's engedje az ég, hogy sokáig viselhesse az őt szeretve tisztelő Krassó kormányt. — Főispán ur ö exc. megkéretett, hogy mult évben tett ígéréthez képest a' mármár 5. éves tisztli kar megújítására minélelőbb tisztválasztószéket tartani 's ennek határnapját haváramább tudtul adni méltóztassák; a' megye Rdei bizakodva igazságszeretetében, bizton reménylik, hogy ő exc. tól minélelőbb kielégítő választ nyerendnek. —

R. Ujlak (Somogy megye) Tünnék-elő az emberi szívbe mélyen ható jelenetek, mellyek képét a' pusztító idő sem tudja letörteni emlékezetünk táblájiról. Illy jelenetek valék szemtanuja R. Ujlakon a' legközelebb mult szent György napján, midőn m. Széchenyi Lajos gr. ur uradalmi főigazgatója t. Muray József ur tudtukul adá a' helység lakosinak, hogy épen ottan, hol az egész helység ohajtja, méret helyet állítandó szentegyházoknak. Édes öröm foglalja el a' sziveket a' főigazgató ur e' jelentésére, a' hálás indulat láthatólag üle az arcokon, mutatkozott forró könyökben, nyilatkozott szíves köszönetekben. Láték némbert, ki szíve hálás indulatját forró csókban sieté kiönteni a' főigazgató ur kezére. Áldás a' m. grófra! kinek neve élni fog há-lás jobbágyai emlékezetükben, különösen azon jótételeiért, mellyeket a' gyász-szos emlékü epemirigy pusztításakor alattvalóival közleni méltóztatott. Áldás a' főigazgatóra!, ki, midőn mult évben a' villám- okozta veszélyes tűz e' helység sz. egyházát több épülettel együtt elhamvasztotta, e' helység lakosival szíves indulatát kegyes volt éreztetni. Vajha illyen örvendetes jelenetek minél gyakoribbak lennének édes honunkban B. Sz. J.

Ráczkevi május 10kén: Nem lesz ismételten a' hű magyar nemzet előtt, hogy ő es. k. fels. legkegy. Urunk az emberiség legszentebb érdekét, a' jobb népnevelést, mindenkor fejedelmi szíven hordozván, már uralkodása első évében, Magyarországon nemzeti iskolakönyvek vásárlására esztendőnként hat száz pengő forintot rendelni méltóztatott a' kir. kincstárból a' szegényebb sorsú iskola - növendékek számukra. De azonkívül a' fens. es. kir. nemzetséghoz tartozó Ráczkevi uradalomban a' szegényebb sorsú tanuló gyermekek közt ki- osztandó iskolakönyvekre, minden valláskülönbőség nélkül, f. év kezdetén száz pengő forintot magány-pénztárból kegyeskedett ajándékozni. E' es. k. kegyel- met Árpád szigete hű lakosi mélyeséges jobbágyi tisztelettel 's legforróbb há- lálal nyilvánítják, tudván 's mélyen érezvén, hogy ők mint honfiak és ura- dalmi alattvalók kettős tisztelettel 's hállálal tartoznak ő es. k. Felségének, ki rájuk árasztott számtalan jótételei mellett, gyermekeik jobb neveltetésük- ről is atyailag gondoskodni méltóztatik. Horváth Fer. pleb. 's alesperes.

(Nyilvános köszönet.) Trecsény vgyebeli Kis-Zsámbokrét helységben f. évi márt. 15kén 's april. 19kén kétszeri tűzvészkor nt. Zemanik András ur, a' szomszéd kochanóczy kath. egyház köztiszt. lelkésze a' tűzoltásban olly bölcs 's emberbaráti rendelkezésekkel 's gyorsasággal járult a' károsultak segítségire, hogy márt. 15kén a' tűz tovább harapozásának szerencsésen gátot szegvén, azon család lakházát, melly e' hálát köztudomásra juttatja, egészen megmenté; april 19kén pedig, a' tűz másodszeri kiütésekor, ámbár az érintett család lakhá- zát, melly ezuttal lángmortalékká lön, nem mentette is meg, de példánélküli elszántságával 's élte kétségtelen kockáztatásával legalább a' szobákbeli bu- torokat, nemzetségi irományokat 's egyebet nagyrészt megtartott. Midőn alulírt a' nselkü plébános urnak, mint ezen család kétszeri védangyalának, 's mind azoknak, kik e' veszély alatt és után illy nagy csapás sujította kárvallot- taknak segédkezeiket nyújtották, árva testvérei nevében is, keble forró hála- ját nyilvánítja: nehogy a' közönség szánakozását is egy uttal nagyobb mér- sékben igényleni kénytelenítessék, neve elhallgatásával, mellynek első be- túből a' tisztelt ur többi társaival különben is a' köszönőkre isméről, kíván- ta hállája sz. kötelességét teljesíteni Pesten F. L.

Spanyolország.

(Vallási villongás.) A' pápai beszéd igen sajnos hatást szüle Spanyol- országban, hol a' polgárharcz annyi bajt szerze már, hogy ez ujabbnak hoz- zájöttét kétszerte károsnak mondhatni. Több püspök helyeslőleg nyilatkozott a' pápai beszédéről, 's a' kormány e' miatt a' pamplonai püspököt és zamorai helyettest számüzé. A' madridi küldöttség april 13ikán következő írlatát in- tézte a' corteshez a' romai viszonyok ügyében: „Legnagyobb fájdalommal ol- vasá a' tartományi küldöttség azon beszédet, mellyet márt. 15ején tartott tanácsülésében pápa ő szentsége mondott. Bármi súlyos és gyöngéd termé-

szelü is e' tárgy, a' tartományi küldöttség kötelességének tartja a' cortes fi- gyelmét az egyházi hatalom ezen kihívására fordítani, melly egyházi tekinte- tetével annyira visszaélve, mikép azt csak valaha a' középkorban teheté, még magasbra törekszik e' hős nemzet szenvedésit csigázni, midőn a' meghasonlás 's zendülés ujjabb szövetségét röpi körébe. A' tartományi küldöttség sem az ultramontanismus tulzó tévtanjait, sem a' római udvar követelésit nem szándékozik részletesen taglalni. Ezt mások már megtevék. Csupán arra szo- ritkozunk tehát, hogy véleményét 's nézetit fejezze ki a' cortes előtt a' tárgy azon oldalai iránt, mellyek vallási és politikai tekintetben bensőleg össze- kötötték, hogy aztán a' cortes illy súlyos és elidősült visszaélések ellen még jókor gyógyszeret találhasson. A' kath. vallás nem csupán a' dogmák hívésén alapszik, hanem egyszersmind bölcselkedésen, kormányzaton és hagyomá- nyon nyugszik. A' vallási bölcselkedés teremtő erővel bír, önmaga által ismér meg, és sugallatok által is vezéreltetik. A' bölcselkedést vallás, vagy a' vallást bölcsel- kedés által elnyomni akarni, merő képtelenség. Vallás és bölcselkedés kölcsönös kapcsolatban állnak, 's együtt tulajdonképi egységet képeznek. A' 14dik század kezdete óta Róma elveszté befolyását a' népek szelleme fölött. Az egyházi kor- mányzatban tökéletes átalakulás ment véghez. A' keresztyénség főtanjai el- tűntek 's velök világa, élete és lényege minden vallásnak. A' keresztyénség alapelveit nem követték, 's így számos olly új elv esuzott be, mit az elő- kor nem ismert, 's kivetközteté eredeti alakjából a' vallást. Ha a' romai ud- var hiszi, miszerint jobban ismeri a' viszonyokat, ugy nevétségessé-lételi ve- szély alatt, azon tant kell fölállitnia, hogy a' keresztyénség első idejében a' vallási nézetek egyrölegyig mind roszszak v a g y tökéletlenek voltak, 's hogy azon századok, miket mi teljes joggal a' keresztyénség legszebb nap- jainak tartunk, leghiányosabbak 's legtudatlanabbak voltak. De ugyan ki hi- hetné, hogy az apostolok és közvetlen utódaik idejében roszabbul ismerték volna a' vallás tanjait, mint később sok század elmulta után? Pedig v. egyik, vagy másik állításnak csakugyan igaznak kell lenni, mert itt nincs középut. Ha korábbi időkben tökéletes volt a' vallás, minek akkor az engedelmesség Róma új törvényei iránt? Ha ellenben tökéletlen volt: mi hasznát veszszük akkor azon kor számos hagyományinak, melly a' keresztyénség sok igazsá- git nem ismeré? Legbiztosb tehát a' hű ragaszkodás a' régi egyszerűséghez, 's nem homályosítani meg a' vallást olly parancsmondások által, mellyek nem támasztanak nagybód vallásosságot, hanem inkább csak meghasonlást vetnek. Ezenkül megczáfolatlan tapasztalás bizonyítja, miszerint az illy vitatások 's okoskodások mindenkor egyházi szakadást eszközölenek. Ez okbul a' romai udvarnak inkább le kellett volna csilapítani a' szenvedélyeket a' helyett, hogy azokat még inkább fölizgatá. Róma szellemét azonban leginkább azon irány vezérli, miszerint mindenütt minden szabadelműséget leküzdeni törek- szik. Ezért tére most is e' fonák ösvényre, 's mivel a' spanyolokat valódikép nem ismeri, tehát azt hiszi, hogy jármát azonnal alázattal fogadják el, mi- helyt parancsokkal lép föl és sulyos átkokkal riasztja meg a' kedélyeket. E' bánásmód czélszerű leheté a' tudatlanság azon korszakában, midőn a' hívők véleménye kizárólag csak papjaik vezérletitől függé; de most, midőn kibé- külést csak józan elővigyázat által eszközölhetni, igen hibás és meggondolat- lan lépést követett el a' romai udvar, midőn, ámbár siker nélkül, még a' nem- zeti jószágok eladatását is gáncsolá. A' romai udvar hiedelme igen hibás, ha azt véli, hogy akarátja által minden véleményt leigázhat. Műveletlen pórnép- nél hatályos lehet talán az illy rendszabály; de művelt emberek okokat kér- nek, 's ha homályos tárgyakban nem követelnek is mindenkor tökéletes föl- világítást, legalább kielégítő valószínűséget igényelnek, hogy azt elfogadhas- sák, mit mások ez okbul elejökbe terjesztenek. Minden spanyol, ki jószággal vagy bizonyos jövedelemmel bír, mint ország polgárja élvezi azokat a' polgá- ri jog mindenható őtalma alatt. A' népek földje, a' nemzeti vagyon for- rása és eredete, mindenkor általányosan az egész társaság tulajdona. Min- den egyes polgár bizonyos részét 's hasznát bírja e' földnek, mit törvény biz- tosít neki, és nincs olly tulajdon vagy haszonvét, mellyet a' törvény hatalma alól kivonni lehetne. A' vallástól senki sem kaphat tulajdont vagy hatalmat, mert a' vallás jószágai csak szellemiek. Ha tehát valaki végintézetében jó- szágot hagyott a' papságnak, azért ezen jószágok természetét nem bír meg- változtatni, 's azon fő tulajdonjog alól sem vonható el azokat, mellyel az egész nemzet egyes polgárainak jószági fölött bír és mindenkor birni fog. Midőn aztán illy adományok minden határon túl lépnek, midőn a' papság jö- vedelmei jóval meghaladják szükségüket, midőn e' jövedelmek nem a' közjó előmozdítására fordittatnak, szóval: midőn az illy adomány- halmozás a' többi polgárok fogyatkozását vonja maga után: akkor kötelessége a' nemzetnek a' papság jószágait eladni és értéküket ismét forgásba hozni, olly móddal, hogy abból haszon származzék az egész országra. Róma jól ismeri ez elveket, de azért még sem tűrné el, hogy valaki elibe szabja, mikép kelljen birodal- mat czélszerűbben kormányoznia. És a' spanyol nemzet, egykor ura azon szegény Olaszországnak, melly annyira feszíti követeléseit, hogy törvényeket akar most előnkbe szabni, türje jogainak el illy botrányos megsértését? Ez le- hetlen. Spanyolország bosszankodva utasítja vissza azon jármát, mellyet nya- kára szeretnének kényszeríteni. Képviseleinket századunk szelleme lelkesíti, ők jogainkat ismerik, 's nem fogják megengedni, hogy azokat a' romai, vagy bármely udvar megsértse. A' romai udvar vigyázatlan lépése a' spanyol kor- mányt kényszeríté, azon viszonyokat lehetőségig gyorsan megszüntetni, mel- lyek Vilik Ferdinánd halála óta napról napra sürgetősbek. Mig az egyházi hatóságok, mint például a' toledo-i tevé, helyzetökkel visszaélve, ezen szók- nak: „Istennek inkább kell engedelmessékedni, mint embereknek“, értelmét bün- tetlenül fordítik el, addig a' papság mindenkor kedve szerint zavarhatja meg a' nép nyugalmát, 's a' meggondolatlan tömeget félelmes eszközül használ- hatja dicsvágyó czélok 's zendülés előmozdítására. A' tartományi küldöttség reményli, miszerint a' cortes megismeri annak szükségét, hogy e' felforga-

tási terveknek minél több határ tüzessék, és szerencsésnek tartandja magát, ha a cortes érezni fogja, hogy Spanyolország jövőd boldogsága biztosítására szilárdabb 's' állandóbb alapokat kell keresni mint azok, miket eddig a római udvar határtalan követelése számunkra nyujtanak. — A kormányosság iránti vitát a cortesben már megkezdék. Espartero nyíltan kimondá, hogy 3 vagy 5 tagu kormányosságban nem fog részt venni. —

(Nyilatkozat a madridi tartom. küldöttség fölírására.) Azon főnebbi fölírásra, mit a madridi tartományi küldöttség a pápai beszéd ügyében a kormányossághoz intézett, a madridi egyházi folyóirat ezeket jegyzi meg: „Becerra igen sokat vár azon körlevéltől, mellyet, a pápai bullák és beszédek nyilvánítása ellen Spanyolországban, a káptalanokhoz intézett. Oh, szegény Becerra! azt hiszed tehát, hogy ezen férfiak nem értették addig az egyházi jogot, míg te iskolamesterül nem toldad magadat nyakokra? Azt hiszed, hogy mindenre ament fognak mondani, mit a világi kormány nekik parancsoland? Gondold, hogy nem emlékeznek vissza már többé a keresztényiség első korszakára, mellyben a fejedelmekhez 's' e világ uraihoz e szavak intéztettek: „Istennek inkább kell engedelmeskednünk, mint embereknek.“ Azt hiszed, hogy a püspökök és papok nem jobb katolikusok, mint a sok Becerra, Ortigosa és Velasco? Hát ha a püspökök és káptalanok, minden tiszteletök daczára, mellyel tisztán világi ügyekben a kormányosság iránt viseltetnek, azt fogják válaszolni, hogy a körlevélben nyilvánított parancsokat nemcsak nem helyeslik, de teljesíteni sem fogják, — vajjon mit fog akkor a kormány majd tenni? Merészlenni é szentségtelen kezeivel a spanyol egyházat, ösz püspökeket és tiszteletre méltó testületeit érinteni? Vagy halállal akarja berekesztetni a már véghez vitt rablást? Merészlenni é nyíltan fölemelni a zendülés zászlaját az egyház ellen, 's' hangosan hirdetni a szakadást és hitlenséget? Talán azon képzelgéstől van elfogulva, miszerint a spanyol nemzet, ezen per eminentiam katolikus nemzet, nyugottan fogja elnézni az illy fölzendülést az isteni tekintély ellen? Azt hiszi, hogy a spanyolok közt csak kevesen találkoznak, kik legfőbb szerencsésjöknek tartják, ha neveiket a vértanuk sorába irathatják? Ha Becerra ezt hiszi, ugy igen hatalmas tévedésben van. Becerra pusztá szavunkra hiheti, hogy azt fogja ezer meg ezer spanyol a kormányának felelni, mit üldözöiknek az első keresztényének válaszoltak: „Parancsoljatok, a mit akartok, mi mindenben engedelmeskedni fogunk. Csak egy pontban nem teljesíthetjük kívánságotokat, mert hitünket nem árulhatjuk el, 's' nem távozatunk el azon kötelességektől, mellyek minden katolikusra nézve szentek. Mi nem esküszünk öszsze, mi nem zendülünk fel, mert Jézus iskolájában nem arra tanítottak bennünket. De hitünk, az egyház hite tiltja, hogy abban nektek engedjünk, mit most parancsoltok; ime itt vagyunk, mi nem tehetünk egyébkint, küldjétek bizvást ellenünk poroszlóitokat, 's' meg fogjátok látni, hogy a valódi pápista, a valódi katolikus meg tud halni, midőn a császárnak megadja a mi császáré, de istentől sem vonja el azt, a mi az istené.“ Ha nem enged a papság, ugy e tárgy ismét veszélyes vilongásba temetheti a szerencsétlen Spanyolországot. —

A n g l i a.

(Vélemény Lajos Fülöp leveleiről. Elegy.) London, majus 5ikén: „A tory Age“ Lajos Fülöp leveleiről így nyilatkozik: „E leveleket első tekintetre is hamisítottaknak ismérhetni. Egész tartalmok olyan, hogy az ezer armánu ügyes francia királynak épen nem tulajdoníthatni azokat, 's' hát még Talleyrandról, az egész világ legsúroltabb 's' legmázosabb emberéről ki fogja fölteni, hogy illy leveleket csak amugy asztalán hagyott volna heverni ohajtottsákmányul minden házaló számára? E leveleket egy némben hamisítá, vagy koholá, ki magát „Contemporaine“-nek nevezgeti; de kit a francia főügyvéd sokkal illőbbden e címmel tisztel meg „Une prostituée émérite.“ E hölgy Londonban lakik, 's' mivel korábbi kenyérkeresése, számos arczredője 's' öszhaja miatt, már megszűnt, tehát ugynevezett eredeti irományok eladogatásából teng. Énéletírása olly jó és olly rozsz, mint a rozshírű Harriett Wilsoné. Ő a maga idejében legalább ötven férfi kéjhölgye volt, kik közül leginkább Moreau üniki ki, ámbár dicsekszik, hogy Napoleon is szereté őt „un-peu.“ Adhatni é olly leveleknek hitelt, mellyek illy forrásból származnak? azt olvasóink józan ítélletre bizzuk.“ — A szabadelmű lapok erre azt jegyzik meg, hogy néha szemétkben is találhatni gyöngyöt, 's' a francia kormány bizonyosan törvényes nyomozást kívánna a Contemporaine ellen, ha a levelek valódiságáról nem csekély bszuságára meggyőződve nem volna. — Maj. 2án Wellington 72ik születés-napját ünneplé, mire az Examiner többi közt azt jegyzi meg, miszerint a hg egész fényes hadipályáján soha nem használta napiparancsiban e szócskát „ha“, 's' furesa bizonyításul ezen példát idézi: „N. tábornok N. várat el fogja foglalni. Ha katonaságának száma nem elég, ugy , erősítést fog kapni.“ — „President“ gözősrül semmi hir. — A királyné férje 's' lyánya betegesek, az orvosok légváltoztatást tanácsolnak. — Tory lapok egyhangulag hírlik, hogy a ministerség 1—2 hét mulva a parlamentet föl fogja oszlatni.“ —

Franciaország.

(Zajgás a követkamrában. Roszul bánás a politikai foglyokkal. Lajos Fülöp névnapni nyilatkozata.) Paris majus 3ikán: „A mai követkamrai ülésben, az 1842iki költségvetés vitatása közben nagy zaj támadt. Molé, Soult és Thiers ministerségei vetélkedve törekedtek egymást sértegetni. Molé ministerségének különösen azt lobbogták szemére, hogy a választásokra elhatározó befolyással volt, mit Tascherau azzal támogata, hogy választások után a ministerségi hivatalszobában számos irományt égettek meg. A peccsétör e vádat rágalomnak bélyegzé, melly kifejezése igen nagy zajt támasztott, 's' a napirendi vitázatot félbenszakasztá. — A National boszankodva panaszkodik azon kemény bánásmód ellen, mellyben a mont-saint-micheli politikai foglyok részesülnek. Az 1839. majus 12iki zavargás részesei rézst nyitottak magoknak köleső-

nös közlekedésre a börtönfalon, hogy az elzárt magányosság kínjait némileg enyhíthessék. Egy fogoly e titkot az igazgatónak elárulá, ki azonnal ugynevezett javító-börtönbe zárata 12 foglyot. Fulgence ügyvéd hiteles előadása szerint e börtönök a földet alatt alkalmaztatvák, hol télen kiállhatlan hideg, nyáron pedig olvasztó hőség gyötri a szerencsétlen foglyokat. Delsade fogoly ellenkezett az örökkel, 's' az egyik azonnal földre terité őt kardjával, és a megsebesítettet ujlag azon kínos helyre huzoltatá. Azóta egy fogoly sem fogadhat el rokonítól látogatást. Guillemain neje, ki azon vidéken települt meg, hogy kézmunkájával férje szomorú sorsát enyhíthesse, távrolól szokott férjével beszélgetni; az ör mindazáltal föbelövessel fenyegeté őt; ha azonnal nem távozik. Egyébiránt a magányos elzáratás igen sajnós következményű lön a szerencsétlen foglyokra nézve; számosan kétségbeesve és szóvalanalun töltik-el szomorú napjaikat, mások erőszakos koplalással akarják életüket elvégezni, Austen pedig megőrült, 's' most a pontorsoni örültek házában szenved. — Maj. 1sején Pasquier pairkamrai elnök üdvözöl beszédire ezt válaszolá a király: „Midőn unokámat parisi grófnak ezimerzém, azért tevém azt, hogy még szorosabban kössém őt azon városhoz, mellyet ön Franciaország fejének és szívének nevez. Azért tevém azt továbbá, hogy még jobban meggyökereztessem őt hazájában, 's' hogy elibe szabjam előre azon kötelességeket, miket az előtte megnyilando életpályán teljesítenie kell. Szerencsés valék Franciaországnak 11 év alatt mindenkor biztosíthatni azon kedvezményeket, mellyek békén alapszanak. Önök együttmunkálása könnyíteni fogja az ügyek e helyzetének föntartását, mellyben Franciaország legjobb kezességet talál nyilvános szabadsága föntartására, 's' legbiztosb eszközt a hódítói szellem csalódásával daczolhatásra, mellyek igen is gyakran szerencsétlenség örvényibe taszítják a nemzeteket.“ — Sauzet kamraelnök üdvökvánó szavait így viszonzá a király: „Egész életem a szabadság 's' királyság azon szerencsés öszszakapcsolására volt szentelve, melly mindkettejére nézve tegüdvösb biztosítékul szolgál. Ha nálunk nyilvános szabadság nélkül a királyság már lehetlen, ugy egyszersmind tapasztalásból tudjuk, hogy a királyság nem kevésbbé szükséges e szabadság föntartására. Szerencsésnek tartom magamat a kamrának, mellynek tagjai olly számmal jelentek meg előttem, mondhatni, miszerint bizalmok tanusítása a legédesb jutalmak egyikét képezi, miket törekvéseimért kaphatok. A kamra tudja, milly nagyra becsülöm én e bizalmat; tudja, mennyire törekvém mindenkor azt megnyerni, öszintén áldozva föl magamat hazámnak, minden megtámadást 's' rágalmat megvetve, 's' magamat mindenkor késznek mutatva annak föntartására, mit lélekisméretem czélszerűnek sugallott Franciaország jólétire, boldogságára, 's' intézvényinek jövődjére.“ — A parisi erősítvényeken a majusi ünnepegy daczára is folyvást dolgoztak a munkások. — A parisi gróf megkereszteltetése után Paris helyhatósági testülete a tuillériákba menven, átnyujtá a kis hgúnak azon kardot, mellyet a város neki ajándékozott. Rambuteau szajnai megyeispán szónoklattal üdvözölé a királyt, mire az szokott kifejezésivel válaszolt. Végre a kis parisi gr. a megyeispánnak kezét nyujtá, jelélül, hogy egész Parisnak nyujtja azt, 's' ezzel vége lön a tisztelgésnek, mit este tüzjatek fejezett be.“ —

Külföldi elegyhir.

Tyler Éjszakamerikának új elnöke a harrisoni kabinet tagjait változatlanul megtartotta. — Lombardiától Nápolyig egy telegraf-vonal fog állíttatni. — E napokban adatnak el Rómában nyilvános árverés után a meghalálózott Fesch bibornok hátrahagyott ingó javai. Ezek közt láthatni tömérdek arany 's' ezüst eszközön 's' holmin kívül Napoleon öszves vászon- és gyolcsruha-neműit, miket Elba szigetén használt 's' mik ezimerét viselik. A bibornok képgyűjteménye, száma mintegy 17 ezer, később fog eladatni. — Ujyorkban számos polgárság, mellynek nagyobb része kereskedő volt, nyilvános gyülekezetben jelenté ki mély sajnálatát Harrison tábornok elhunytán, de egyszersmind bánatában vigasztalásul teljes megeléglését Tyler elnöki hivatalba lépte fölött. — E napokban számos amerikai polgár Londonban gyűlést tartá, mellynek elnöke Stevenson, amerikai követ volt; itt elhatározaték, hogy Harrison tábornok halálának gyászos emlékezetére három hónapig fekete fátyolt hordoznak karjaikon. — Nápolyban az örkatonaság külön ezredei közt uralkodó gyűlölség mindig komolyabb jellemet ölt. Két nap mulva az első öszszeütkezés után egy még sokkal véresb verekedés támadt közöttük, mellyet csak fegyveres hatalom közbejárulta szüntetett meg. Több halott és megsebesült maradt a csatatéren. — A Candiából érkezett újabb hírek igen sötét színekkel festik a sziget állapotját. Itt engedetlenségi szellem u r a l k o d i k mindenütt, 's' azon rendszabályok, miket Musztafa az ottani zendülők ellen életbe léptete, a kormányosságnál helyeslést nyertek, kivált mióta tudva van, hogy a kretai görögök biztossága döllyfösen fölségi nyilatkozványokat merészlett intézni a sziget lakosihoz. Most néhány ezer lönyi fegyveres erőt szándék a szigetre szállítani 's' imigy Musztafa basának csupán két hadihajóbul álló erejét a kandiai partoknak általa kihirdetend megszállása fenntartásához tetemesül nevelni. — Ostromzártól ment maradand a sziget négy nagyobb révhelye: Canea, Suda, Rettimo és Candia. Maj. 15kén veendi híhetőleg kezdetét a megszállás szigorú munkája. Kandia ezen bonyolult állapotját főleg az ottani angol consulnak tulajdonítják. — Indiának is vannak sajtóperei. Két illy per van különösen most a „Bombay - Times“ és „Bombay - Courier“ ellen intézve, mellyek Bombayben Henry Roper föltörvényszéki bíró hivatalos eljárását támadták-meg; a per folyama nagy ingerültséget okoz. — Indiában most terven dolgoznak, miszerint minden hónapban Egyiptuson által a postai közlekedés k é t s e r történhesék Európával. A Bengal Precursor Steam társaság egy új „India“ nevű gyönyörű gőzhajót vásárolt meg 40,000 font sterlingen a suezí utra. Aden-nél pedig, Endymion fregát veendi rendes állomását az India és Egyiptus közti közlekedések biztosíthatása végett.

Dunavizállás majus 19kén: 5' 4" 0" a zerus felett.